

Corporate governance – správa společností

Širší pojetí

- soubor vztahů a struktur, pomocí nichž uplatňují společníci (vlastníci podílů) svá práva na řízení korporací,
- procesy, struktury a vztahy, s jejichž pomocí správní orgán korporace řídí její činnost,
- systém, pomocí něhož všechny zájmové skupiny ovlivňují podnikatelskou strategii korporace s cílem uspokojit své zájmy.

Užší pojetí

System vztahů vrcholového managementu ke společníkům: ochrana práv investora ve směru zhodnocení jeho investice, hledání optimálního modelu fungování výkonných a dozorčích orgánů (vymezení kompetence, měření výkonnosti, struktura orgánů, profesní požadavky na členy orgánů).

Užší pojetí se koncentruje na fungování vnitřních struktur korporací s cílem maximalizace výnosu investic společníků, širší pojetí zohledňuje vlivy a zájmy okolí korporace (zaměstnanci a jejich organizace, věřitelé, státní instituce, regiony a jejich představitelé, média, zákazníci, dodavatelé) a zkoumá interakci s okolím (informace a preference jednotlivých skupin, komunikace s nimi) – Corporate Social Responsibility.

Problém zastoupení – Agency Relationship

Východisko

Vlastníci (Principals) pověřují manažery (Agents), aby pro ně spravovali a řídili korporaci. Svěřují tedy manažerům pravomoc samostatně rozhodovat, aniž by manažeři museli vždy získávat souhlas vlastníků.

Problém

Manažer sleduje svůj vlastní zájem, který se může střetnout se zájmy vlastníka.

Řešení

Motivační systémy pro manažery

- nátlakové (kontrola a sankce při zjištění nedostatků)
- pobídkové (odměny, výhody)

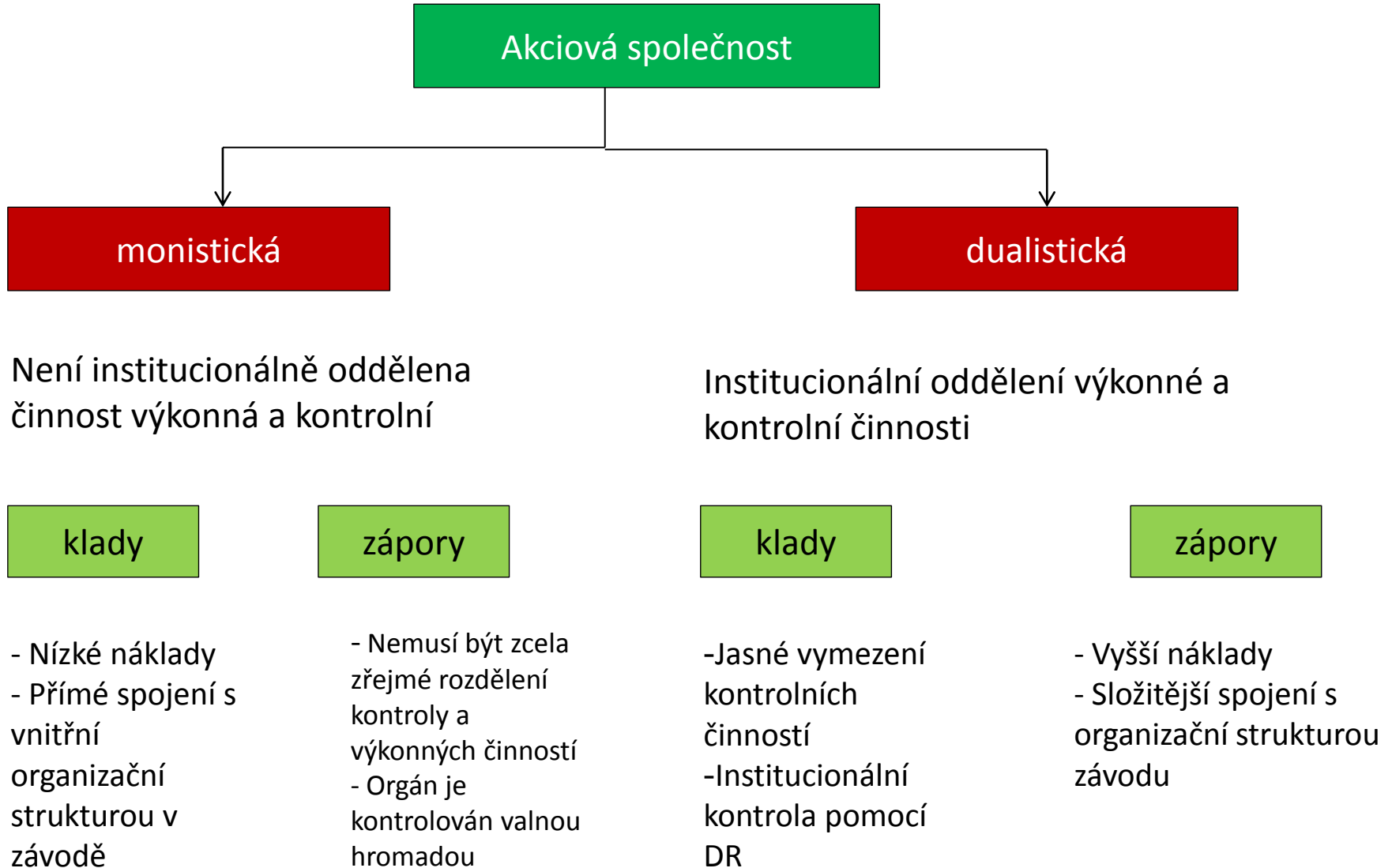
Promítnutí do právní úpravy

- 1) úprava požadavků na osoby v orgánech korporací
- 2) úprava povinností při správě záležitostí korporací
- 3) diskvalifikace – vyloučení z výkonu funkce
- 4) úprava střetu zájmů
- 5) úprava vztahu ke společníkům

Doporučení Komise pro zlepšení kontroly zpráv o corporate governance (2014/208/EU) – předpokládá existenci relevantních corporate governance code, zásada „comply or explain“

Základní typy organizačních struktur

Hledání optimální struktury, která by zajistila naplnění všech zájmů a cílů

Charakteristika systémů

Monistický systém

Správní rada (board of directors, conseil d'administration)

Vykonává funkce řídicí i kontrolní, dělba činností uvnitř orgánu – členové výkonní (executive members) a nevýkonní (non-executive members)
USA, Velká Británie, Francie, Itálie

Dualistický systém

představenstvo

Dozorčí rada

Neslučitelnost funkcí

Výkonný orgán, volen VH
nebo dozorčí radou

Kontrolní orgán, volen valnou
hromadou

Německo, Nizozemí, Rakousko, ČR, Slovensko

Vnitřní organizace společností z pohledu jejich forem

Druh orgánu	Forma společnosti		
	Osobní společnosti	Kapitálové společnosti	Družstvo
Nejvyšší	Všichni společníci	Valná hromada	Členská schůze
Výkonný (statutární)	Všichni společníci	Jednatel – jednatelé Představenstvo, správní rada	Představenstvo
Dozorčí	Všichni společníci	Dozorčí rada, správní rada	Kontrolní komise
	↓		↓
	Výhradně společníci (samospráva)		Výhradně členové družstva (samospráva)

Vnitřní uspořádání kapitálových společností

Společnost s ručením omezeným

Výkonným orgánem je jednatel nebo více jednatelů, kteří mohou podle společenské smlouvy tvořit kolektivní orgán - § 194 a násl. ZOK

Dozorčím orgánem je fakultativní dozorčí rada - § 201 a násl. ZOK

Akciová společnost

Dualistický systém

Představenstvo (§ 435) a dozorčí rada (§ 446)
Inkompatibilita funkcí - § 448 odst. 5

VH → představenstvo
 ↘ dozorčí rada (§ 438)

VH → dozorčí rada → představenstvo (§ 438)

Monistický systém

Správní rada - § 456

VH → správní rada

Požadavky na člena orgánu - § 46 ZOK

Důsledky nedodržení

svéprávnost (§ 152/2 NOZ)

bezúhonnost

není překážka provozování živnosti

Nezpůsobilost k výkonu funkce (§ 155 NOZ)

-povolání do funkce se nestalo

- pokud nastane v průběhu výkonu funkce, funkce zaniká

Požadavky na člena orgánu (pokr.)

informační povinnost kandidáta na funkci (§ 46 odst. 2 ZOK),
pokud

- proti jeho majetku bylo vedeno insolvenční řízení
- insolvenční řízení bylo vedeno proti majetku obchodní korporace, v níž působí nebo působil v posledních 3 letech jako člen orgánu
- Nebylo vedeno řízení podle § 63 ZOK
- jiná překážka výkonu funkce

Povinnost informovat předem zakladatele
nebo obchodní korporaci (§ 46 odst. 2 ZOK), pokud ztráta
způsobilosti v průběhu výkonu funkce – povinnost oznámit to
bez zbytečného odkladu - § 155 odst. 1 ObčZ

Porušení informační povinnosti - náhrada újmy způsobené
tím korporaci

Vyloučení člena statutárního orgánu z výkonu funkce - § 63 ZOK

Rozhoduje soud i bez návrhu

Zákaz výkonu funkce člena statutárního orgánu jakékoli obchodní korporace po dobu 3 let od právní moci rozhodnutí o vyloučení

Člen statutárního orgánu v posledních 3 letech před zahájením řízení opakovaně nebo závažně porušil své povinnosti při výkonu funkce

Soud rozhodne i bez návrhu o vyloučení člena statutárního orgánu, jestliže byla tomuto členovi statutárního orgánu uložena povinnost podle § 66 odst. 1 – souvislost s insolvenčním řízením

Návrh na vydání rozhodnutí o vyloučení člena statutárního orgánu z výkonu funkce může podat každý, kdo na něm má důležitý zájem.

Důsledky diskvalifikace - § 64 ZOK

Právní mocí rozhodnutí o vyloučení

- osoba přestává být členem statutárního orgánu ve všech obchodních korporacích

Zánik funkce oznámí soud, který o tom rozhodl, bez zbytečného odkladu rejstříkovému soudu.

Podmínky, za nichž se vyloučení z výkonu funkce neuplatní

soud může rozhodnout, že osoba, u níž jsou dány důvody pro vyloučení člena statutárního orgánu, může za podmínek stanovených v tomto rozhodnutí zůstat členem statutárního orgánu jiné obchodní korporace, pokud okolnosti dokládají

- dosavadní výkon funkce v jiné obchodní korporaci neodůvodňuje vyloučení z výkonu funkce a
- pokud by vyloučení mohlo vést k poškození oprávněných zájmů této korporace nebo jejích věřitelů.

Rozhodnutí může být vydáno jen na návrh osoby, o jejímž vyloučení soud rozhoduje, nebo dotčené obchodní korporace.

Porušení zákazu vyloučení z výkonu funkce

Osoba, která poruší zákaz uložený rozhodnutím o vyloučení z výkonu funkce

- ručí za splnění všech povinností obchodní korporace, které vznikly v době, kdy přes zákaz fakticky vykonávala činnost člena statutárního orgánu
- soud i bez návrhu rozhodne, že se této osobě opětovně zakazuje vykonávat funkci člena statutárního orgánu, a to až na dobu 10 let.

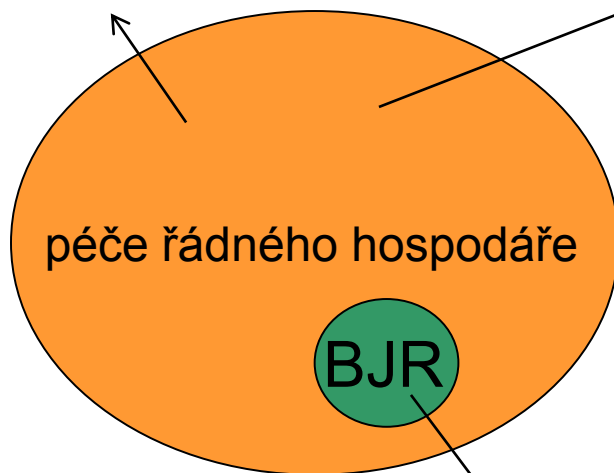
Osobní působnost pravidel o vyloučení z výkonu funkce

Úprava se použije na následující osoby

- zástupce právnických osob, které jsou členy statutárních orgánů
- bývalí členové statutárních orgánů
- osoba v postavení obdobném členovi statutárního orgánu (likvidátor, opatrovník právnické osoby)
- každá další osoba, která se fakticky v postavení člena statutárního orgánu nachází, i když členem orgánu není, a to bez ohledu na to, jaký vztah k obchodní korporaci má (tzv. stínový vedoucí).

Pravidla jednání člena orgánu

Loajalita, znalosti,
péče - § 159 OZ

Péče, kterou by v obdobné situaci vynaložila
jiná rozumně pečlivá osoba v postavení člena
orgánu (§ 52 ZOK)

Určitá úroveň péče
o záležitosti společnosti

Povinnost jednat pečlivě a s potřebnými znalostmi při
podnikatelském rozhodování.

Kritéria: - informovanost

- obhajitelný zájem obchodní korporace

- jednání s nezbytnou loajalitou

Důsledky porušení péče řádného hospodáře (§ 53 ZOK)

- vydání prospěchu, který v souvislosti s porušením získala
- nahrazení prospěchu v penězích, není-li vydání možné
- možnost vypořádání újmy (§ 2894 NOZ) podle smlouvy uzavřené mezi obchodní korporací a povinnou osobou, účinnosti smlouvy se vyžaduje souhlas nejvyššího orgánu korporace přijatý alespoň 2/3 většinou hlasů

K právním jednáním obchodní korporace omezujícím odpovědnost člena jejího voleného orgánu se nepřihlíží.

5 Tdo 1224/2006

Pojem péče řádného hospodáře lze přitom chápat tak, že řádný hospodář činí právní úkony týkající se obchodní společnosti odpovědně a svědomitě a stejným způsobem rovněž **pečuje o její majetek, jako kdyby šlo o jeho vlastní majetek**. Taková péče tedy nepochybně zahrnuje péči o majetek akciové společnosti nejen v tom smyslu, aby **nevznikla škoda na majetku jeho úbytkem či znehodnocením**, ale také aby byl majetek společnosti **zhodnocován a rozmnožován v maximální možné míře, jaká je momentálně dosažitelná**.

Postup člena představenstva akciové společnosti s péčí řádného hospodáře ovšem nepředpokládá, aby byl vybaven všemi odbornými znalostmi, které souvisejí s uvedenou funkcí ve statutárním orgánu, ale k jeho odpovědnosti postačí **základní znalosti umožňující rozeznat hrozící škodu a zabránit jejímu způsobení na spravovaném majetku**. Navíc péče řádného hospodáře zahrnuje i povinnost člena statutárního orgánu **rozpoznat, že je nutná odborná pomoc** speciálně kvalifikovaného subjektu, a zajistit takovou pomoc.

29 Cdo 3915/2012 – nutno posoudit všechny okolnosti případu (zneužití platební karty bytového družstva)

Člen představenstva odpovídá za řádný (v souladu s požadavkem péče řádného hospodáře jsoucí) výkon funkce, nikoliv za výsledek své činnosti. Jedná-li člen představenstva s péčí řádného hospodáře, není povinen hradit společnosti škodu, byť by v důsledku takového jednání vznikla.

29 Cdo 2363/2011

Neuplatnění pohledávek způsobem předvídaným v ustanovení § 402 a násl. obch. zák. nemuselo být samo o sobě porušením povinnosti jednat s náležitou péčí. Pro úvahu, zda byl jednatel povinen pohledávky vymáhat, je významné (mimo jiné) i posouzení případné úspěšnosti takového postupu (jenž odvisí např. od možnosti společnosti prokázat vznik, výši i trvání uplatněné pohledávky) a reálnosti jejího (alespoň částečného) vymožení. V případě dlužníka, který zjevně není schopen své závazky splnit ani částečně, popř. v situaci, kdy společnost není s to prokázat svá tvrzení ohledně vzniku, výše a trvání pohledávky, aniž by takový stav způsobil sám jednatel, by naopak v rozporu s náležitou péčí (péčí řádného hospodáře) mohlo být – podle okolností případu – podání žaloby a vynaložení dalších nákladů na vedení soudního řízení. Jinými slovy to, **zda jednatel bude pohledávky společnosti vymáhat, je věcí jeho úvahy v rámci obchodního vedení, jež musí být učiněna s ohledem na všechny okolnosti.**

29 Cdo 4276/2009

Střet zájmů

Povinnost jednat v zájmu obchodní korporace

Pokud ke střetu zájmů může dojít

- informační povinnost - § 54 odst. 1 → možnost pozastavení výkonu funkce (§ 54 odst. 4)
- pokud smlouva člena orgánu a obchodní korporace, informace o tom a podmínky, za jakých má být smlouva uzavřena - § 55
- § 55 se použije i pro zajištění nebo utvrzení dluhů členů orgánů ze strany obchodní korporace

Uzavření smlouvy nebo utvrzení či zajištění dluhů, které není v zájmu obchodní korporace, může její nejvyšší nebo kontrolní orgán zakázat (§ 56 odst. 2)

Pravidla pro uzavírání smluv se nepoužijí pro smlouvy uzavírané v běžném obchodním styku (§ 57)

Smlouva o výkonu funkce (§ 59)

- upravuje práva a povinnosti mezi obchodní korporací a členem jejího orgánu
- podpůrně se pro ni použijí pravidla NOZ o příkazu - § 2430 – 2444
- písemná forma, nutnost schválení nejvyšším orgánem obchodní korporace
- odměňování musí být sjednáno v souladu se ZOK, jinak je výkon funkce bezplatný
- neplatná ujednání o odměně z důvodu na straně korporace nebo neschválení smlouvy nebo neuzavření smlouvy z důvodů na straně korporace – odměna obvyklá
- obsah: zákonem upraveno odměňování (§ 60)

Odměňování členů orgánů

Úprava ve smlouvě o výkonu funkce (§ 60)

Vymezení všech složek odměn,

Určení výše odměny nebo způsobu jejího výpočtu

Určení pravidel pro výplatu zvláštních odměn a podílu na zisku

Údaje o výhodách nebo odměnách spočívajících v převodu účastnických cenných papírů

Jiná plnění

→ Jen se souhlasem toho, kdo schvaluje smlouvu o výkonu funkce, a s vyjádřením kontrolního orgánu společnosti - § 61 odst. 1

Plnění podle smlouvy se neposkytne

Pokud výkon funkce zřejmě přispěl k nepříznivému hospodářskému výsledku - § 61 odst. 2